

Kristillisen kasvatuksen uudet haasteet, SRO 12.-14.9.1997: Mikä on kristillisen kasvatuksen vastaus yhteiskunnan arvomurrokseen?

13.9.1997

Markku Huttunen

"UUDEN PEDAGOGIIKAN ARVOPOHJA"

Hyviä uutisia: Esitykseni aihe 'uuden pedagogiikan arvopohja' on äärimmäisen mielenkiintoinen ja haastava. Kasvatustieteilijänä ja filosofina suorastaan vingen sen kimppuun. Ja kristittynä jaan yhteisen huolemme siitä, mihin kasvatusta ja koulutus ovatkaan menossa. Mikäpä olisikaan tähdellisempää kuin saada lopultakin selvyys siitä, mitkä arvot ovat uuden pedagogiikan pohjana.

Huonoja uutisia: En ole ensinkään vakuuttunut siitä, että on mitään 'uutta pedagogiikkaa', enkä varsinkaan, että sillä olisi jokin selkeä *arvopohja*. Nämä saattavat olla ainakin osittain niin sanotusti "katsojan silmässä"? On kyllä pedagogisia uudistuksia, kokeiluja ja kaikenlaisia uusia teorioita ja virtauksia, mutta niistä ehkä kokoontuu 'uutta pedagogiikkaa' vain lokaalisesti, ei yleisesti. Ja merkittävimmät perustakysymykset eivät kenties *ilmene* niinkään yleisinä *arvokysymyksinä*, kuten olemme tottuneet ajattelemaan, vaan pikemmin *asiakysymyksinä*. Esimerkiksi oppimis-, opetus- ja tietokäsitykset ovat muuttumassa radikaalisti, mutta löytyykö muutosten taustalta joitakin tiettyjä arvoja, on kokonaan toinen kysymys. Samoin on toinen kysymys, missä määrin, millä vauhdilla ja minkälaisina tuollaiset teoreettiset muutokset kenenkin omaan elämänpiiriin ennättävät.

Sitä en väitä, ettemmekö eläisi pedagogisen muutoksen aikaa. Päinvastoin. Jos jokin erityinen arvo luonnehtii nykyaikaa, niin eiköhän se monesti ole juuri *muutoksen itsearvoisuus*¹. Mutta tämä muutos ei ilmeisestikään ole niin yhtenäinen, selvärajainen ja yleinen kuin ehkä ajattelemme - tai pelkäämme tai toivomme. Aikamme kulttuuria on luonnehdittu *postmoderniksi*. Postmodernismia määrittelee epäluulo kaikkia "suuria kertomuksia" kohtaan. Suuret kertomukset ovat itse asiassa yleistyksiä, yrityksiä koota informaation suunnatonta moninaisuutta saman selittävän katon alle. Tämä ei postmodernismin mukaan ole mahdollista. On tyydyttävä paikallisiin "pieniin kertomuksiin" ilman yleisselistysten toivoa.

Vaikka vastustan jyrkästi postmodernismia filosofiana ja ideologiana - olen puhunut siitä parissakin aikaisemmassa Raamattuopistoesitelmässäni - olisin ehkä tässä kohdassa sen kanssa samaa mieltä. Jotenkin tuntuu, että minun ei nyt kannata tähdätä laajoihin systemaattisiin yleistyksiin, joita ehkä minulta odotatte. Ne yleistyksen olisivat ehkä liiaksi tekijänsä näköisiä. Ehkä se todellisuus, josta yritämme puhua, vääristyy liiaksi. Pikemmin näkisin tämän esitykseni **pohjustuksena** varsinaiseen asiaan, **kanavatyöskentelyyn**. Sen ja koko tämän osuuteni pääideana olisi *pyrkä analysoimaan teidän opetustyössänne kohtaamianne muutoksia tämän esitykseni ja tämän seminaarimme teeman suunnassa*. Siis: Miten Sinä olet kohdannut 'uutta pedagogiikkaa'? Mitä erityisiä arvoja tai muita virityksiä juuri tuon kohtaamisen takana voisi olla? Mitä ne voisivat merkitä Sinulle kristittynä? Tahtoisin siis auttaa teitä analysoimaan itse kohtaamianne tilanteita.

Varsin paljon siitä, mitä 'uusi pedagogiikka' voisi pitää sisällään, kokoontuu luultavasti sellaisen otsikon kuin KONSTRUKTIVISMI alle. Kuinka monelle termi on tuttu? Kysehän on laajasta kasvatustieteen suuntauksesta, joka sisältää omanlaisiansa käsityksiä niin oppimisesta, opetuksesta kuin tiedostakin. [kop.]

¹ Joka sinänsä voi ilmentää hyvinkin häikäilemätöntä vallankäyttöä. Monien kampsilaulajien harrastajat tietävät hyvin, miten toisen saa menemään minne tahtoo, vaikkei hän itse tahdo: järkyttämällä hänen tasapainoaan tai "perustaansa".

Oppiminen ja tietäminen on *konstruoimista*, oman mallin aktiivista rakentamista, ja opetuksen tehtävänä on tukea tätä yksilöllistä konstruointia.

Konstruktivismissa **oppija** on erityisen keskeisessä asemassa. Hän on autonominen, ideoi itse, valikoi ja muuntaa informaatiota, tekee hypoteeseja, arvailee, kokeilee, todentaa, analysoi, kritikoii ja reflektoi. Oppija pyrkii itse tekemään kysymykset ja löytämään vastaukset. Puhutaan itseohjautuvuudesta. Hän suhteuttaa opittavan aineksen omaan minäänsä. Sosiaalisuus, keskustelu yhdessä muiden oppijoiden kanssa mahdollistaa useiden näkökulmien kokemisen ja sen kokeilemisen, miten omat näkökulmat kestävät kritiikkiä. Pääasia on kuitenkin itse ymmärtäminen. Oppija on varsin kirjaimellisesti tiedon itseohjautuva luoja.

Opettaja on kanssaoppija, ohjaaja, avustaja, valmentaja ja tukija. Hän muokkaa opittavaa ainesta muotoon, jonka oppija pystyy oppimaan ja joka vastaa oppijan kehitystasoa. Tärkeää on, millä tavalla opettaja strukturoi oppiainesta. Hänen on hallittava aineensa niin hyvin, että voi tukea *eri lähtökohdista eri lailla eteneviä* oppimisprosesseja. Opettaja ei siis voi noin vain lähteä virallisista opetuksen tavoitteista, vaan siitä, mitä ja miten kukin oppilas tässä vaiheessa asioita ymmärtää ja ajattelee. Opettaja myös kannustaa, luo oppijaan itseluottamusta tämän kognitiivisiin taitoihin. Opettajan ei pitäisi puuttua oppimiseen käyttämällä ennakolta tietämäänsä informaatiota, vaan opastaa oppilasta itseohjautuvuuteen. Se mitä opettaja tietää ja hallitsee, ei mitenkään siirry sellaisenaan oppilaaseen. Kaikki olennainen tapahtuu niin sanoakseni oppijassa ja aivan hänen ehdoillaan.

Nämä kuulostanevat enimmäkseen aivan järkeviltä ja hyväksyttäviltä periaatteilta. Entäs se konstruktivistinen tietokäsitys?

Konstruktivistinen **tieto** on subjektiivista, tiedostavan subjektin aktiivisesti rakentamaa, konstruoimaa. Tietämisen tehtävänä ei ole objektiivisen todellisuuden tunteminen, vaan pikemmin subjektin kokemusmaailman organisoiminen. Konstruointi palvelee ensi sijassa itsekästä päämäärää: Yksilö haluaa saada hallintaansa havainto- ja kokemusmaailmansa voidakseen eliminoida poikkeamat ja häiriöt omasta tavoitetilastaan. Hallinnan saavuttamiseksi tarvitaan malli kontrolloitavasta asiasta, mutta tämä malli on selvästi tarkoitushakuinen; se sisältää vain sellaista, mikä liittyy yksilön omiin tavoitteisiin ja toimintaan. Periaatteessa on yksi lysti, millainen se asia "todellisuudessa" on, eikä tällainen kysymys yleensä edes nouse esille. Konstruktivismin mukaan käsityksiämme nimenomaan ei voida verrata mihinkään "objektiiviseen todellisuuteen". Totuus, jos siitä ylipäänsä puhutaan, tarkoittaa lähinnä käsityksen yhteensopivuutta omien tai yhteisön käsitysten kanssa (koherenssi, konsensus), tai sitten pragmatistisesti toimivuutta.

Mutta konstruktivismin ideaan oikeastaan kuuluu, että sitä ei voi suoraan välittää tai "kertoa" toiselle. Se on itse koettava ja ymmärrettävä, sanotaan. Ehkä kuitenkin katsotaan seuraavaksi hieman konstruktivismin **taustoja**. Olen poiminut näitä erilaisilta koti- ja ulkomaisilta konstruktivismin [www-kotisivuilta](http://www.kotisivuilta).

Kasvatusfilosofiana konstruktivismi ei ole välttämättä mikään uutuus. Sen juuria on löydetty ainakin 1700-luvulta, napolilaisen filosofin *Giambattista Vicon* ajatuksista. Hänen mukaansa ihminen voi ymmärtää kunnolla vain sellaista, minkä on itse konstruoinut. Näinhän konstruktivisti nykyäänkin ajattelee.

Konstruktivismin tietoteoreettisia juuria löydetään usein *Immanuel Kantin* hahmottamasta empirismin ja rationalismin synteisistä. Sen mukaan me emme voi tietää ulkoista todellisuutta suoraan, vaan tietämiseen tarvitaan sisäänrakennettuja kokemusten organisoimisen kognitiivisia periaatteita. Kant kutsui näitä kategorioiksi, nykyään puhutaan skeemoista ja sisäisistä malleista.

Ari Kivelä rinnastaa mainiossa artikkelissaan konstruktivismin saksalaisen idealistin Johann Gottlieb *Fichten* transsendentaalifilosofiaan. Niissä olisi itse asiassa kyse samanlaisesta ajattelutavasta. (wwwedu.oulu.fi/homepage/akivela/konstru.htm) Itse aloin äskettäin miettiä, että ehkä konstruktivismin taustaa voisi löytyä pikemmin vaikkapa *uuskantilaisuudesta*. Esimerkiksi Ernst Cassirerin mukaan todellisuus tarkoittaa samaa kuin 'a symbolic construct of mind'.

Mitä konstruktivismin *ihmiskäsitykseen* tulee, niin pari juttua lie syytä mainita. Jonkinlainen eksistentiaalis-humanistinen perusvire näyttäisi olevan mukana. En tiedä, mistä se milloinkin tulee, mutta nykyään se esiintyy usein eräänlaisena psykologisena humanismina (josta olen purnannut mm. 1994 SRO-esitelmässäni).

Suomalaisella konstruktivismin internet-kotisivulla², mahdollisesti eräällä sellaisella, korostetaan evoluutioteorian värittämän ihmiskäsityksen merkitystä konstruktivistisen oppimiskäsityksen muotoutumiseen. Evoluutioajattelun pohjalta sanotaan syntyneen USA:ssa 1800-luvun lopulla sellaisia suuntauksia kuin: pragmatistinen filosofia (Peirce), funktionalistinen psykologia (James), progressiivinen pedagogiikka (Dewey) ja sosiaalipsykologian piirissä ns. symbolinen interaktionismi (Mead). Kaikille näille oli yhteistä sen seikan painottaminen, että oppiminen tapahtuu toiminnan puitteissa ja palvelee sitä. '*Pragma*'han tarkoittaa toimintaa.

Pragmatismen isä *Charles Peirce* sanoutui myöhemmin irti oppilaidensa, William Jamesin ja John Deweyn kehittelmistä. Palaan tähän kysymykseen tuonnempana, jos ehdin ja muistan, kun kommentoin hieman pragmatismia. Hiukan asiattomana sivujuonteena voisi ehkä mainita, että James tunnettiin myös uskonnonpsykologina, okkultismin harrastajana ja astrologian opiskelijana.

Jamesilainen funktionalistinen (tai "biologinen") psykologia lähtee ajatuksesta, että eri toiminnot ja toimintamuodot käyvät ymmärrettäviksi, kun nähdään, mikä on niiden *funktio*, eli mitä tavoitetta ne palvelevat yksilön tai vaikkapa eliölajin elämässä. Oppiminen auttaa yksilöä sopeutumaan uusiin tavoin ympäristönsä haasteisiin, ratkaisemaan ongelmia. Toimintansa puitteissa jokainen eliö *valikoi* sille tärkeää ulkomaailman informaatiota ja käyttää sitä kontruoidakseen "kuvan" tai mallin sille tärkeästä toimintamaailmasta. Erilaisissa oloissa elävien eliöiden, myös ihmisten, kokemusmaailmat ja maailmankuvat ovat *erilaisia*.

John Dewey pyrki luomaan systemaattista kasvatuksen teoriaa kehitysopin ja pragmatismen pohjalta. Kolmantena tukipilarina oli Hegelin filosofia, erityisesti sen historismi- ja holistisuuspainotukset. Deweyn mukaan ihminen on *aktiivinen* ja utelias *toimija*. Oppiminen on perusluonteeltaan *ongelmanratkaisua*. Uudet tilanteet virittävät aiemmin opittuun perustuvia odotuksia ja hypoteeseja, joita sitten testataan. Oma toiminta ja sen tuloksia koskevan reflektoinnin pohjalta oppija muokkaa aiempia käsityksiään ja tietojaan. Tämä *rekonstruktioprosessi* on oppimisen ydin. Opetus *ankkuroidaan oppijan arkitodellisuuteen*. Parhaiten opitaan ongelmista, jotka heräävät oppijalle itselleen ja jotka hän itse ratkaisee. Puhutaan *discovery-learning* -periaatteesta.

Vuosisatamme vaikutusvaltaisim hahmopsykologi, sveitsiläinen *Jean Piaget*, oli konstruktivistisen ajattelutavan esitaistelija. Hänen tietoteoriaansa kutsutaan *geneettiseksi epistemologiaksi*. Ajattelun rakenteet, *skeemat*, kehittyvät biologisesti määräytyvien kehitysvaiheiden kautta. Lapsi omaksuu kussakin kehitysvaiheessaan lajityypillisesti uusia tapoja *jäsentää*, *konstruoida* todellisuutta, uusia käsitteellisiä työkaluja todellisuuden tulkitsemiseksi. Kehityksen moottorina on pyrkimys ratkaista maailmaa koskevien tulkintojen ja odotusten ja itse todellisuuden väliset ristiriidat. Tässä puhutaan *ekvilibraation* periaatteesta. Taidot ja tiedot ovat organisoituneet kokonaisuuksiksi, skeemoiksi, jotka muuttuvat *assimilaation* (rakenteeseen sulauttamisen) ja *akkommodaation* (rakenteen

² <http://kala.jyu.fi/itb/itop/teht1/historia.htm>

muokkaamisen) kautta. Opetuksessa on tärkeää jäsentää opetettava aines lapsen kulloistakin ajattelun *kehitysvaihetta* vastaavaksi.

Neuvostoliittolainen kehityspsykologian uranuurtaja *Lev S. Vygotsky* mainitaan usein konstruktivismista puhuttaessa Piaget'n rinnalla. Hänen kiinnostuksensa kohteena oli ongelma, miten lapsi saavuttaa oman toimintansa tahdonalaisen kontrollin. Alkeelliset, biologisesti määräytyvät toiminnot ovat ärsykekentän säätelemiä. Korkeammat toiminnot kehittyvät sosiaalisen vuorovaikutuksen puitteissa lapsen asteittain *sisäistäessä toimintansa ulkoisen (sosiaalisen) säätelyn*. Sosiaalinen vuorovaikutus on kehityksellisesti kaikkien korkeampien toimintamuotojen perustana. *Kielellä* on keskeinen merkitys ihmisen konstruoidessa maailmaa koskevia käsityksiään toimintansa välityksellä. Vygotsky tunnetaan usein *lähikehityksen vyöhykkeen* käsitteestään. Lähikehityksen vyöhykkeen alaraja kertoo, mihin lapsi jo itsenäisesti pystyy kulloinkin kyseessä olevalla saralla. Yläraja kuvaa, mihin lapsi pystyy sosiaalisen ohjauksen ja tuen avulla. Opetuksen tulisi suuntautua lähikehityksen vyöhykkeelle ja pyrkiä laajentamaan sitä.

Sosiaalisuutta erityisesti korostavaa konstruktivismin suuntausta kutsutaan toisinaan (sosiaaliseksi) *konstruktionismiksi*.

Mutta ei konstruktivismi ole suinkaan vain psykologien leikkikenttää. Kybernetiikan puolella konstruktivismia on kehittänyt *Heinz von Förster*. Hän huomasi, että hermojärjestelmä ei voi absoluuttisesti erottaa havaintoa hallusinaatiosta, koska molemmissa on kyse vain aistiärsytysten kuvioista.

Yleisenä ideana konstruktivismissa on siirtyminen opettamisesta tai neuvomisesta konstruointiin, "*from instruction to construction*". Tällainen siirros tapahtui esimerkiksi siirryttäessä Lamarckilaisesta Darwinilaiseen evoluutioteoriaan. Edellisen mukaan ympäristö jotenkin neuvoo organismia sopeutumaan. Darwinin mukaan organismin täytyy selvittää se itse, yrityksen ja erehdyksen kautta. Vastaavanlainen siirtymä on sittemmin havaittu mm. immuunisuutta koskevissa teorioissa. Puhutaan "toisesta darwinilaisesta vallankumouksesta" ja yleisestä selektioteoriasta.

Konstruktivismiin liitetään nykyään mm. sellaisia nimiä kuin *Jerome Bruner, John Seely Brown, Howard Gardner, Ernst von Glasersfeld, Seymour Papert, Howard Rheingold*, ja monia muita. Kytkeä uuteen teknologiaan on paikoitellen hyvin vahva. Joku onkin sanonut, että konstruktivismi on "uuden lapsen" kasvattamisen taustafilosofia. Uusi lapsi elää kuulimma pikainformaation (instant information) maailmassa ja uskoo maailmassa toimimisen tarkoittavan hiiren klikkausta.

Hyvä **suomenkielinen johdatus** konstruktivismiin löytyy *Johan von Wrightin* artikkelista "Oppimisen tutkimuksen opetukselle asettamia haasteita" vuodelta 1996. Artikkelin on ilmestynyt Kasvatus-lehdessä. Esittelyn lisäksi siinä kiinnitetään huomiota myös ilmeisiin ylilyönteihin konstruktivismin nimissä. Niitä löytyy helposti aikuiskasvatuksen ja täydennyskoulutuksen instituutioiden julkaisuista.

Von Wrightin oma kanta edustaa varsin *multillista* konstruktivismia. Hän itse puhuu tässä kognitiivisen oppimisenäkemyksen uusimmasta kehitysvaiheesta. Mutta siltäkin pohjalta **opettajalle** joudutaan asettamaan monenlaisia **vaatimuksia**, jotka ainakin joiltakin osin poikkeavat merkittävästi totutuista vaatimuksista. Ne lähtevät pitkälti siitä, että opettaja *ei* enää ole *tiedon jakaja*, vaan ensisijaisesti *oppilaissa tapahtuvien konstruktivisten prosessien virittäjä ja ohjaaja*.

Opettajan tulisi ymmärtää syvällisesti oppimisprosessia ja sen säätelyä sekä oppilaittensa että itsensä osalta. Hänen tulisi tuntea oppilaittensa maailmankuvaa ja arvomaailmaa ja tiedostaa myös omat näkemyksensä ja arvonsa. Luokassa opettajan tulisi toimia virikkeiden antajana, konstruoinnin

mallina, kognitiivisten konfrontaatioiden (törmäysten) tuottajana ja ratkaisujen esiin houkuttelijana. Hänen tulisi ohjata oppilaita kohti yhtä itsenäisempää työskentelyä ja itsesäätelystä, jatkuvasti korostaen ymmärtämisen merkitystä sekä metakognitiivisten valmiuksien ja itsereflektion roolia. Luonnollisesti opettajan tulee myös hallita alansa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että hän olisi alansa kävelevä tietosanakirja. Internetin ja WWW:n aikakautena niin oppilaat kuin opettajatkin voivat löytää mielin määrin faktoja sähköisten viestintien välityksellä. Se tietysti tulee osata. Mutta ongelmana on kuitenkin pikemmin informaation jäsentäminen ja organisoiminen tarkoituksenmukaisten tietorakenteiden, skeemojen puitteissa. Opettajan tulisikin hallita opetettavat tiedot ja taidot siten, että hän pystyy ohjaamaan oppilaitaan kohti keskeisten ideoiden ymmärtämistä ja niihin liittyvien taitojen hallintaa.

Lyhyesti: opettajan tulisi itse re-konstruoida monia perinteisiä pedagogisia käsityksiä ja käytäntöjä. Myös oma pätevyys tulee tässä äkkiä kysymyksenalaiseksi.

Huomasin äskettäin, että von Wrightin puolisolta, Maija-Liisa Rauste-von Wrightilta, on äskettäin ilmestynyt Atenan kustantama kirja "Opettaja tienhaarassa; konstruktivismia käytännössä". Se saattaisi kiinnostaisi meitä.³ Katsottaisiin vaikkapa, onko rouva kenties yhtä maltillinen konstruktivistiksi kuin puolisonsa.

Vähemmän maltillisesta konstruktivismista joka tapauksessa löytyy huomattavasti radikaalimpiakin pedagogisia visioita kuin tuo Johan von Wrightin maalaama. Ne perustuvat pitkälti tällaisen ajattelun taustafilosofiaan, joka ei enää ole pelkästään pragmatistista, vaan peräti **postmodernia**.

Olen luonnehtinut postmodernismin joitakin piirteitä ainakin kahdessa täällä Raamattuopistolla pitämässäni esitelmässä. Kolme vuotta sitten, koulun ja kasvatuksen arvot -seminaarissa otsikkoni oli "*MINNE MATKA? Kommentteja uusista tieto-, todellisuus- ja ihmiskäsityksistä opetussuunnitelma- ja arvokeskustelun filosofisina taustoina*". Puhuin silloin mm. ylenpalttisesta holismista, ylenpalttisesta uutuuden korostamisesta, todellisuuskäsityksen hajoamisesta, sekä tieto- ja rationaalisuuskäsitysten vesittymisestä relativismin seurauksena. Niinikään kritisoin eräitä humanismin tulkintoja. *Kristillisesti* ajatellen kaikki nämä voivat, niin esitin, osoittautua suoranaiseksi kääntymisen esteiksi.

Runsas vuosi sitten, totuusseminaarissa, puhuin otsikolla "*Inhimillisen tiedon mahdollisuudet ja rajat*" muun ohella jälkimodernin tilanteen ja postmodernin ideologian erottamisesta ja esittelin jälkimmäisen kritiikin perusteita.

Suuri osa noista ajatuksistani voitaisiin siirtää tämpäpäiväiseenkin esitykseeni. Minulla ei kuitenkaan ole siihen nyt voimia eikä ehkä haluakaan. Jotenkin olen tullut kolhujen kautta aikaisempaa *varovaisemmaksi ja aremmaksi*, myös täällä. Toki on kunniakasta yrittää kertoa vuorovedelle, että sen kuuluisi virrata toiseen suuntaan, mutta ei siitä lopulta seuraa muuta kuin syvä turhautuminen.

Yksi **postmodernismin luonnehdinta** on seuraavanlainen: "pluralismi, ironinen kaksoiskoodaus, metanarratiivien kritiikki, sekä sen ymmärtäminen, että jos on monia tietämisen tapoja, niin silloin täytyy olla monia totuuksiakin" (Hlynka & Yeaman 1992, 1). Tieto rakentuu ihmisissä ja ryhmissä. Objektiivista todellisuutta ei ole. Elämä on teksti, ja ajattelu on sen tulkintaa. Tosiasioita ja arvoja ei voida erottaa toisistaan. Ei myöskään ruumista ja sielua, sisäistä ja ulkoista, normaalia ja poikkeavaa tai kuviteltua ja todellista.

³ Tätä muokatessani muistin kuulleen Turun yliopiston yliopistopedagogiikan kurssilla 9.10.1997, että kyseinen kirja onkin eräänlainen opetusautobiografia.

Opetussuunnitelmakeskusteluun liittyen postmodernismia on luonnehdittu näin:

Postmodernin ajattelun mukaan keskeisten luonnon ja sosiaalisten ilmiöiden perusluonne on avoimuus ympäristön vaikutuksille, rakenteiden kompleksisuus ja systeemien muuttuvuus. Ajattelulle on ominaista epäluulo kaikkia dikotomioita kohtaan, joilla nykyisin erotamme mm. objektiivisen todellisuuden ja subjektiivisen kokemukset, tosiasiat mielikuvituksesta, fyysisen henkisestä jne. (Jouni Välijärvi 1992, 30.)

Ne teistä, jotka tuntevat Uuden Aikakauden, *New Ager* ajattelua, huomannevat noissa luonnehdinnoissa ilmeisen kytkennän.⁴ Olen viitannut siihen itsekkin mainitsemisani esitelmissäni. Laitan jakoon Internetistä löytämäni tekstin samasta asiasta, "postmodernismi ja Uuden Aikakauden järjettömyys" [kop.].

Ja tässäkin yhteydessä kehotan kristittyjä kasvattajia perehtymään esimerkiksi *Leena Huiman* kirjaan "Jumala peilissä". Siinä kuvataan ainakin joidenkin oppilaittenne tosiasiallista elämämpiiriä, luultavasti myös joidenkin, ehkä monienkin, täydennys- tai muiden kouluttajienne tausta-ajatuksia. Kasvatus ja terveydenhoito näyttävät nykyään olevan tällaisten ajatusten otollisimpia kasvualustoja. Katsokaapa vaikkapa arvovaltaisten tahojen tukemaa kotisivua www.huominen.net "sillä silmällä". Muistuttaisin myös Jorma Pihkalan hienosta esityksestä uususkonnollisuudesta keväällä 1995 täällä Raamattuopistolla.

Mutta mitenkäs ne **arvot**? *Uuden pedagogiikan arvopohja*? Ongelmana tässä on, että uusi pedagogiikka ja konstruktivismi luonteensa mukaisesti ikäänkuin pakenevat yksiselitteistä analyysia. Niiden korostama *perspektiivien, strategioiden ja sisältöjen moninaisuus* luonnehtii niitä itseäänkin! Siksi jouduin heti alussa varoittelemaan, että selkeää yleisnäkymää uudesta pedagogiikasta ja sen arvopohjasta ei kenties voidakaan löytää, ei ainakaan muualta kuin "katsojan silmästä".

Joitakin **kiinnekohtia** lienemme kuitenkin saaneet esille. *Kehitysoppi* on yksi tällainen. *Fichteläinen subjektivismi* (tai sitten uskantilaisuus vaikkapa Cassirerin muotoilemana) ja yleisemminkin idealismi tai ei-realismi voisi olla toinen. *Eksistentiaalinen* tai psykologinen *humanismi* voisi olla kolmas. *Pragmatismi* on neljäs. *Postmodernismi* viides, ja siihen, samoin kuin tuohon psykologiseen humanismiin (esim. Rogers ja Lauri Rauhala), saattaa tosiaankin liittyä jo Uuden Aikakauden oppeja. Näissä tukipilareissa olisi paljon yleistä filosofista keskusteltavaa, mutta nyt tehtävämme olisi yrittää löytää niiden taustalta joitakin tunnistettavia **arvoja**, joiden voisi ajatella luonnehtivan konstruktivismia.

Kehitysopin arvoperustaa en tunne⁵, mutta koetan arvella jotakin neljästä muusta konstruktivismin mahdollisesta tukipilarista. Aloitan pragmatismista. **Pragmatismia** luonnehtii esimerkiksi *totuusarvon pehmeneminen* (totuus on toimivuutta) ja *ihmisen pyrkiminen todellisuuden herraksi*. Näitä valottaa hyvin seuraava pitempi lainaus Bertrand Russellin kirjasta "Länsimaisen filosofian historia" [kop.]

⁴ Tämä kytkentä on hyvin selvä esimerkiksi sellaisessa kirjassa kuin Barbara Prashnigin "Eläköön erilaisuus; oppimisen vallankumous käytännössä", tai Kansan Sivistystyön Liiton pedagogisen sihteerin Liisa Korhosen artikkelissa Vapaan sivistystyön 34. vuosikirjassa (jomman kumman nimi alkaa "Aikuisten oppimisen uudet muodot").

⁵ Saattaa olla, että evoluutio sijoitetaan ikään kuin arvojen "tuolle puolen". Saatetaan myös ajatella, että hyvää ja oikeaa on se, mikä on evoluution luonnollisen suunnan mukaista. Tässä on tietenkin kyseessä ns. *naturalistinen virhepäätelmä* ja yritys palauttaa arvokas tosiasialliseen (vrt. *Humen giljotiini*) (ks. esim. Niiniluoto 1994, 36).

Mainitsen tässä välissä, että olen puhunut jonkin verran varsinaisista arvokysymyksistä kolmannessa Raamattuopistoesitelmässäni kaksi ja puoli vuotta sitten. Silloin aiheenani oli "*Nykyajan länsimainen maailmankatsomus ja sen muodostuminen*". Puhuin mm. arvoilmaston yksipuolistumisesta ja kovenemisesta, sekä kaiken kietoutumisesta entistä selvemmin rahan ja tehokkuuden ympärille.

Näistä kaikista esitelmistä on olemassa paperiversiot, mutta niitä ei ole julkaistu.

Joitakin poimintoja tuosta Russellin paperista:

Ensin Russell kuvailee Jamesilaisesta psykologiastakin tuttua ajatusta totuudesta eräänlaisena toimivuutena tai kokemuksellisenä hyödyllisyytenä. 'Näkemyks on tosi, jos sen uskominen on hyödyllistä elämällemme.' Sitten kerrotaan joulupukkiesimerkin kautta, miten Jamesin ajattelussa, jossa Berkeleyläinen idealismi yhdistyy skeptisismiin, tullaan laittaneiksi usko Jumalaan Jumalan paikalle. Tämä on Russellin sanoin "vain yksi muoto subjektivistisesta hulluudesta, joka luonnehtii suurinta osaa nykyisestä - siis silloisesta, 1900-luvun alkupuoliskon - filosofiasta".

John Dewey poikkeaa Russellin mukaan tähänastisesta terveestä järjestä siinä, ettei hän päästä metafysiikkaansa "kovia faktoja" - sellaisia tosiasioita, jotka eivät ole ihmisen päätettävissä. Dewey korvaa totuuden perustellulla väitettävyydellä (warranted assertibility), joka toisin kuin perinteinen totuus riippuu uskomuksen vaikutuksista ja siten tulevaisuudesta, johon me voimme vaikuttaa. Tämä laajentaa ihmisen vallan ja vapauden tunnetta. Russellin mukaan tässä piilee hirmuinen vaara, jota hän kutsuu "kosmiseksi ylpeydeksi"(?) (cosmic impiety). Ihmisen kontrollin ulottumattomissa oleviin koviin faktoihin tukeutuva perinteinen totuuskäsitys on tuonut filosofiaankin tietynlaista nöyryyttä. Kun nyt tällainen este poistuu, otetaan uusi askel vallasta juopumisen tiellä, jonka Fichte avasi filosofiassa. Russellin mukaan tällainen vallasta juopuminen on aikamme - hänen aikansa - suurin uhka, ja mikä tahansa filosofia, joka tulee sitä ruokkineeksi, on väärässä.

Jos nyt ajatellaan *konstruktivismin* olevan *modernisoitua fichteläisyyttä*, kuten aikaisemmin viittasin Ari Kivelän nojalla, Russellin kriittiset huomautukset pragmatismista soveltuvat itse asiassa sellaisinaan *koko* konstruktivismiin.

Mutta vielä pragmatismiin palataksemme, minulla sattuu olemaan pari hieman poleemista sitaattia. Ensimmäinen problematisoi pragmatismia poliittisesti.

1900-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä pragmatismien koulukunta löysi myös suoranaisia kannattajia Euroopassa. Englannissa saksalaissyntyinen Ferdinand C.S. Schiller (1864-1937) puolusti subjektiivis-voluntaristista personalistista pluralismia, jonka tunnuslauseena oli Protagoraan *Homo mensura* ("Ihminen on kaiken mitta"). Schiller, joka kutsui oppiaan *humanismiksi*, esitti yksityisten ihmisten olevan ontologisesti ensisijaisia totuuteen, tosiasioihin ja todellisuuteen nähden. Todellisuus sellaisenaan (the real-as-it-is-in-itself) on mieletön käsite: todellisuus on ihmisen tekoa ja siten kehittyvä ja muutettavissa, faktat ovat relatiivisia niiden valikoimistapaan nähden ja totuus riippuu ihmisen tarpeista ja päämääristä. 1930-luvulla Schiller muutti Kaliforniaan - rotuhygienian puolustus, demokratian vastustus ja fasisitjohtaja Oswald Moseleyn kehuminen eivät lisänneet "humanismin" esitaistelijan suosiota Englannissa." (Ilkka Niiniluoto 1986, 54.)

Toinen liittyy pragmatistiseen totuuskäsitykseen tiedottamisen kontekstissa.

Ajatus totuudesta toimivuutena voi joissakin tilanteissa oikeuttaa sellaista informointia, jota vastaavuusteorian näkökulmasta on pidettävä valehtelemisena. Olettakaamme (täysin hypoteettisesti), että suun kautta nautittu poliorokote aiheuttaa suurelle osalle ihmisiä voimakkaan pahoinvointireaktion. Jos lääkintöhallitus julkistaa tämän tiedon, monet jäävät pois rokotuksista, jolloin myös toimenpiteet taudin leviämisen ehkäisemiseksi menettävät tehoaan. Jos taas lääkintöhallitus väittää vastoin parempaa tietoaan, että mitään sivuvaikutuksia ei ole, rokotus tuottaa halutun tuloksen, joka on myös ihmisten edun mukainen. Tässä esimerkissä se, mikä on vastaavuusteorian mielessä totta, ei kuitenkaan ole hyödyllisintä ihmisten elämän kannalta.

Kumpi "totuus" tiedotusvälineiden pitäisi julkaista, objektiivinen vai pragmaattinen? Oman käsitykseni mukaan jälkimmäisen vastauksen hyväksyminen olisi erittäin vaarallista. Mussolini ei turhaan ollut pragmatismien ihailija: maailmassa on aina ollut diktaattoreita, jotka mielestään tietävät parhaiten sen, mikä on ihmisten elämän kannalta edullista, ja siten alistavat "totuuden" ja "tiedonvälityksen" oman valtapolitiikkansa tarkoituksiin. On myös demokratian vääринymmärtämistä olettaa, että kysymykset totuudesta voitaisiin ratkaista äänestämällä: demokraattinen päätöksenteko ei koske totuutta ja epätotuutta vaan ratkaisuja yhteisistä päämääristä, käytettävistä keinoista, ehkä myös joukkotiedotuksen organisaatiosta, muodoista - ja siitä, mikä on olennaista ja mikä ei. (Ilkka Niiniluoto 1989, 93.)

Siitä ei liene epäilystäkään, että pragmatismi voimistuu filosofian eri alueilla kaiken aikaa melkoista vauhtia. Vaihtoehtoja ei juuri edes kysellä.

Sama pätee myös eksistentiaalistisesti tai psykologisesti sävyttyneeseen **humanistiseen ihmiskäsitykseen**. Sitäkin pidetään usein ihmistä tutkivissa tieteissä ja laajemmin koulutuksessa jonkinlaisena itsestäänselvyytenä. Saatetaan esimerkiksi puhua "koulutuksen ihmiskäsityksestä". Olen hieman selvittänyt tätä omilta opiskelijoiltani joillakin pitämilläni luentokursseilla. Esimerkiksi opettajiksi opiskelevat eivät useinkaan kohtaa kunnolla mitään muuta ihmiskäsitystä, ja hyvin harvat kasvatustieteen pääaineopiskelijatkaan tietävät, miten humanistista ihmiskäsitystä voisi kritisoida. Siihen pikemminkin *indoktrinoidutaan* koulutuksessa.

Olen käsitellyt humanismikysymystä parissakin aikaisemmassa SRO-esitelmässäni ("Minne matka" 1994 ja "Länsimaisen maailmankatsomuksen..." 1995).

Tänään, suhteessa uuden pedagogiikan arvopohjan pohdintaan, olennaista on huomata, että humanismi määritelmän mukaan tekee *ihmisestä* kaiken mitan ("*homo mensura*"), ja eksistentiaalistinen tai psykologinen painotus merkitsee tässä, että useimmissa kohdissa puhutaan tosiaankin *yksittäisestä* ihmisestä eikä esim. ihmislajista. *Sinä* olet ainakin jossakin mielessä kaiken mitta, sekä sen, mikä on totta tai todellista että sen, mikä on hyvää, oikeaa tai arvokasta. Humanismi on *ihmismää*, eräänlaista egoismia, ja samalla se on yksi relativismin muoto. Eksistentiaalistiseen tai psykologiseen humanismiin hyvin sopivia arvoja voisivat lisäksi olla esim. vapaus, suvaitsevaisuus, kasvu, itsensä toteuttaminen ja henkinen kehitys.

Konstruktivismin viidennen tukipilarin, **postmodernismin**, arvopohjasta on erityisen vaikea sanoa mitään. Sitä pikemmin luonnehtii milloin minkäkin arvon vesittäminen tai kieltäminen, tai kenties se, että tutun kuuloinen arvo saakin yllättäen aivan uudenlaisen sisällön. Esimerkiksi totuudesta ja perusteltavuudesta voidaan kyllä puhua innokkaastikin, mutta tarkemmin katsottaessa huomataan, että käsitteet, joilla operoidaan, ovatkin täysin relativistisia.

Jos katsotaan Erik Ahlmanin (1939) esittämää ja Ilkka Niiniluodon (1994, 187-8) täydentämää arvojen tyyppien luetteloa:

hedonistiset arvot (onni, mielihyvä, ilo, nautinto, aistillisuus)
vitaaliset arvot (elämä, terveys, tahto, kuntoisuus)
esteettiset arvot (kauneus, ylevyys, suloisuus, taide)
tiedolliset arvot (totuus, tieto, oppi, koulutus, viisaus, tiede)
uskonnolliset arvot (usko, toivo, pyhyys, laupeus)
sosiaaliset arvot (altruismi, ystävyys, rakkaus, uskollisuus, vapaus, veljeys, kunnia, isänmaallisuus, turvallisuus)
mahtiarvot (voima, valta, sota, rikkaus, raha, voitto)
oikeusarvot (oikeudenmukaisuus, ihmisoikeudet, tasa-arvo, laillisuus)
eettiset arvot (hyvyys, moraalinen oikeus).
 Näihin voidaan vielä lisätä
ekologiset arvot (luonnon kauneus ja terveys, eläinten oikeudet)

egologiset arvot (omanarvontunto, itsekkyyks, oma etu).

Niiniluodon mukaan yhteiskunnassamme korostuvat yleisesti etenkin hedonistiset arvot, mahtiarvot ja egologiset arvot. Mutta postmoderni ajattelu voi, tilanteesta riippuen, nostaa esille melkein mitä tahansa; ehkä kuitenkin *epätodennäköisimmin* tiedollisia ja uskonnollisia arvoja. Vai pitäisikö lisätä *perinteisiä* tiedollisia ja uskonnollisia arvoja? En tiedä. Tässä on erittäin vaikea yleistää mitään. Kuten aikaisemmin sanoin, postmodernismiin kuuluu sen luonnehtimisen vaikeus.

Mutta voi postmodernismi olla selkeän *nihilististäkin*.

Uuden "postmodernin" maailmankatsomusnihilismin mukaan todellisuus, totuus, objektiivinen tieto, hyvyys, arvot ovat arkaaisia käsitteitä, joiden varaan rakennetut katsomusjärjestelmät on purettava. Maailmassa, jossa on vain "halun virtaa" organisoivia puheen tai "diskurssin" muotoja, ihmisten välisen vallankäytön välineitä, ei ole sijaa maailmankatsomuksille. (Ilkka Niiniluoto 1994, 287.)

[postmodernismin radikaalien teoreetikkojen, ranskalaisten jälkistrukturalististen filosofien teesien mukaan] postmodernissa hajayhteisössä sanat eivät enää viittaa kielen ulkoiseen objektiiviseen todellisuuteen, totuus ei enää merkitse väitelauseiden vastaavuutta tosiasioiden ja ilmiöiden takana olevien olemusten kanssa, vaan yhteiskunnallinen todellisuus muuttuu pinnaksi ilman syvyyttä, kuvakudokseksi ilman referenssiä, kielellisten merkkien leikittelyväksi järjestelmäksi. Samalla moderni yksilöllinen subjekti, ainutkertaisella identiteetillä varustettu minä pirstoutuu ja katoaa - muuttuen sekin eräänlaiseksi merkkien välisten suhteiden hajanaiseksi rakenteeksi. Esimerkiksi poliitikko tai laulaja tulee identiteetiksi sen imagon kanssa, jonka joukkotiedotusvälineet hänestä antavat: julkisivun takaa ei löydykään mitään. (Ilkka Niiniluoto 1994, 326-27.)

Tällä voi olla hauskojakin seurauksia:

Akrasia, suomeksi heikkoluonteisuus tai heikkotahtoisuus, ei ole ongelma postmodernistille, jolle ihminen on monien minuuksien kimppu vailla koossapitävää minää. Tämän epäpersoonan tilanteesta ja hetkestä toiseen vaihtuvan toiminnan ykseyttä ylläpitää ainoastaan fyysinen ruumis. Senkin jatkuvuus on taattu vain biologisen organismin tasolla, näkyvän ulkokuoren altistuessa vaihtelulle, vallalle ja leikille. (Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttila 1996, 43.)

Meille kaikenlainen epäjohdonmukaisuus on epäsuotavaa. Postmodernisti sitä vastoin vain kohauttaa olkapäitään: juuri tällaisiahan me olemme! Mitään epäjohdonmukaisuutta ei ole, sillä minuus ei ylipäättään rakennu pysyväälle perustalle tai substanssille, jonka tämän päivän haluja voisi verrata eilispäivän haluihin. Se, joka tänään päättäväisesti pitää kiinni tupakkalakostaan ja laihdutuskuuristaan, ei ole enää sama kuin se, joka huomenna tupruttelee pari savuketta tai mässäilee täytekakuilla. Koska ei ole epäjohdonmukaisuutta, ei myöskään ole *akraattista* käyttäytymistä. (Marja-Liisa Kakkuri-Knuuttila 1996, 44-45.)

Toki epäjohdonmukaisuuden salliminen johtaa vakaviin filosofisiin ongelmiin. Voi esimerkiksi käydä niin, että tullaan kieltäneiksi juuri ne välineet, joita itse tarvittaisiin oman asian esittämiseksi ja ajamiseksi. Tästä postmodernismin, samoin kuin yleensäkin relativismin, ongelmasta minulla on joitakin kopiopapereita.⁶

Raimo Mäkelä puhui eilisessä esitelmässään kristillisistä arvoista *individualismin ja kollektivismien dialektiikasta* ja siitä, että niissä, kuten spiritualismissa ja materialismissa, onkin ikäänkuin yllättäen jotakin olennaisesti samaa.

Uudella aikakaudella ryyditetyssä postmodernismissa voisi olla kyse samantapaisesta jutusta: Ensin *sisäisyyden* korostus "murentaa" objektiivisen todellisuuden. Sitten hajanaiset vaikutelmat kokoontuvat paikallisesti ikäänkuin *kollektiiviseksi* tajunnaksi esimerkiksi median ja

⁶ Tätä tekstiä revisoidessani 5.1.1998 satuin lukemaan Perusta-lehden numerosta 6/97 Petri Hiltusen arvostelun Antti Kylliäisen kirjasta "Kaikki pääsevät taivaaseen". Hiltunen viittaa sivujen 269-270 taitteessa samantapaiseen relativismin ongelmaan.

tajuntateollisuuden kautta, eikä todellisuus enää voi oikaista sitä, koska sitä ei (pragmaattisessa mielessä) enää ole.

Tämän voisi liittää erääseen tietoteorian keskeiseen kysymykseen, kysymykseen *tiedollisen oikeutuksen luonteesta*, jossa perinteisesti on erotettu toisistaan ns. internalistit (oikeutus/perustelut ovat episteemisessä subjektissa) ja eksternalistit (oikeutus/perustelut ovat objektiivisia tai ainakin ei-subjektiivisia). Seuraava sitaatti Maija-Riitta Ollilan kirjoituksesta voisi ikäänkuin selittää em. kehityskulkua.

Uskomuksen oikeuttamisessa on kaksi pääasiallista tapaa: internalismi ja eksternalismi... Internalististen oikeutusteorioiden mukaan sen, mikä oikeuttaa uskomuksen, täytyy olla jollakin tavalla uskojan kannalta sisäistä... uskomuksen oikeutuksen täytyy olla subjektin itsensä ymmärrettävissä ja arvioitavissa... internalismin mukaan ei pidä uskoa asioita, joita ei henkilökohtaisesti voi nähdä tavalla tai toisella hyvin perustelluiksi... Eksternalismin mukaan uskomuksen oikeutetuksi tekevät seikat voivat olla subjektille täysin ulkoisia, jotakin sellaista, josta hän ei ole mitenkään perillä... *Paatunut ja perversoitunut internalisti* ei perusta luotettavan tiedon tuottamisen prosessista, vaan on usein helppoa saalista niille retoriikan harrastajille, jotka osaavat salakuljettaa uskomusjärjestelmään uusia osia takaovesta. Mainostajat, agitaattorit, mielikuvakonsultit ja mediaprofeetat tietävät, miten vedota niihin internalistisiin tiedon arvioinnin lähtökohtiin, jotka ovat rationaalisen arvioinnin ulottumattomissa... Toisarvoinen indoktrinointiin ja suoranaiseen manipulaatioon tarkoitettu informaatio... hyväksytään tietona, vaikka sillä ei olisi oikeutusta sen enempää kuin keisarilla vaatteita. (Maija-Riitta Ollila 1996, 5, 6., kursiv. M.H.)

Konstruktivismi korostaa ilman muuta internalismia. Samoin siinä voi nähdä selviä merkkejä *herkkäuskoisuudesta*, jolloin siihen voisi soveltaa seuraavaa:

Herkkäuskoinen ihminen omaksuu uskomuksia liian helposti, liian löyhällä perusteilla. Hän voi irrationaalisella tavalla luottaa omaan "vaistoonsa", sisäisiin yllykkeisiinsä, toiveajatteluun, "mutu-tietoon", subjektiivisiin elämyksiin - haluamatta asettaa niitä testiin ulkomailman kanssa tai aitoon julkiseen väittelyyn toisten ihmisten kanssa. Tämä "uussubjektivistinen" ajatustapa on leimallinen tiedettä ja organisoitunutta länsimaista kirkkoa arvosteleville New Age -uskonnoille, joiden inspiraation lähteenä on usein itämainen mystiikka. (Ilkka Niiniluoto 1994, 100.)

Konstruktivismi *voi* toimia uususkonnollisuuden, esimerkiksi panteistisen monismin, tienraivaajana. Tästä on käsittääkseni olemassa selviä merkkejä. Konstruktivismia *pahimmillaan* voisi luonnehtia seuraavanlaisella sarkastisella tiivistyksellä kehitysopin, pragmatismen ja postmodernismin kantavasta periaatteesta:

Luodun pyrkimystä Luojan paikalle ilman kääntymisen mahdollisuutta.

Mutta ehkä minä vain olen katkera keski-ikäinen mies! Toisaalta hämmästyttävän samankaltainen ajatus tulee esille esim. seuraavassa (nuorempien?) sitaatissa:

Nothing can be measured because there are no measures that are not our own constructions. This is the radical meaning of postmodern incommensurability. No wonder Leonard Cohen goes on to say, "When they said REPENT / I wonder what they meant". The language of repentance is only understandable if there is a means to be measured and be found wanting. (J. Richard Middleton & Brian J. Walsh 1995, 58.)

Kuten siis varoittelin alussa, en tällä haavaa pysty sanomaan paljoa varsinaisesta aiheestani, uuden pedagogiikan arvopohjasta. Mutta jos ja kun se kytkeytyy tuohon konstruktivismikysymykseen, esitykseni *tärkein viesti* voisi olla seuraava: Uuden pedagogiikan arvopohja on **piilossa** oppimistieto-, opetus- ja ehkä ihmiskäsitysten alla! Se *ei* löydy sieltä mistä olettaisi. Esimerkiksi lukion opetussuunnitelman perusteissa vuodelta 1994 on kyllä erillinen luku nimellä "koulun arvoperusta" (luku 1.2.2.), mutta keskeinen osa opetussuunnitelman perusteiden arvovirityksistä ei löydykään sieltä, vaan tulee pikemmin peitetysti mukaan ihmis-, tieto- ja oppimiskäsitysten kautta. **Ongelmana** on, että näitä käsityksiä vuorostaan markkinoidaan ikäänkuin neutraaleina, arvokeskusteluun suoranaisesti liittymättöminä perustoina, joiden kyseenalaistamista ei maallikko yleensä rohkene edes

harkita. Esimerkiksi peruskoulun opetussuunnitelman perusteissa näistä puhutaan lähinnä otsakkeen 'eri alojen uusin tieteellinen kehitys' alla.⁷

No, meidän elämme *propagandan* kulta-aikaa. Hitlerin propagandaministeri Göbbels punastuisi kateudesta, jos näkisi, mihin nykyiset mediamme yltävät. Tästä on hauskoja esimerkkejä. Moni teistä ehkä tuntee *Jack Mezirowin* kirjan "Uudistava oppiminen". Siinä esitellään eräänlaista uutta oppimis- ja opetuskäsitystä. Moni ehkä tietää myös, että kirjan alkuperäinen englantilainen nimi on "Transformative learning". Tässä on WWW-yhteyden omaaville kotitehtävä: Laittakaa vaikka AltaVista hakukoneeseen *hakusana 'transformative'* ja katsokaa huolellisesti, minkälaisia tekstejä sillä tuppaa löytymään. Ainakin minua se hiukan hätkäytti, vaikka satunnaisille assosiaatioille ei tietysti voikaan panna paljoa painoa.

Sanoin alussa, että näkisin mielelläni tämän esitelmäni varsinaisen asian, kanavatyöskentelyn pohjustukseksi. Pääideana olisi *pyrkiä analysoimaan teidän opetustyössänne kohtaamianne muutoksia tämän esitykseni ja tämän seminaarimme teeman suunnassa*. Mainitsin joitakin kysymyksiä, joita nyt pyydän teitä miettimään mielessänne vaikkapa ihan paperille asti: Miten Sinä olet kohdannut 'uutta pedagogiikkaa'? Mitä erityisiä arvoja tai muita virityksiä juuri tuon kohtaamisen takana voisi olla? Mitä ne voisivat merkitä Sinulle kristittynä?

Tämäntapaisista kysymyksistä olisi tarkoitus keskustella kanavassa.

Lopuksi totean vielä, että ajoittaisesta jyrkkyydestäni ja kriittisyydestäni huolimatta, itse asiassa niistä johtuenkin, *olen mielelläni väärässä*, vaikka koko konstruktivismikysymyksen suhteen! En minä tiedä, vaikka se olisikin aivan hyvä juttu.

Väärässä olemisen riski on oikeassa olemisen mahdollisuuden välttämätön ehto. Ei ole totuuden käsitettä ilman erheen tai virheen käsitettä. Mielestäni väärässä oleminen on ihmisen perusoikeus, jota häneltä ei saisi riistää. Konstruktivismi, ainakin joissakin muodoissaan, on omiaan tekemään juuri niin.

⁷ Joskus myös puhutaan epämääräisesti vain 'aktivoivasta opetuksesta'. Se tarkoittaa joskus konstruktivismia, joskus taas ei. Edellisessä tapauksessa kyse on tavallaan markkinoinnista: kukapa tohtisi alkaa väittää aktivoivuuksiin vastaan!